

CAP. IV.

Concilii decreta non prius rata & firma habentur, quin eis accesserit Pontificis maximi confirmatio, cuius est ea & indicare & declarare, tum sancte interpretari. Idque unico Concilii Tridentini exemplo, ex antiquo Ecclesiastica jurisdictionis ritu, probare licet.

Idem.

Benedictus a Deus, & pater Domini nostri Jesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui respicere dignatus Ecclesiam suam sanctam, tot procellis & tempestatibus agitatum atque vexatam, & gravius in dies laborantem, apto tandem ei subvenit optatoque remedio. Ad plurimas & perniciosissimas hæreses extirpandas, ad corrigendos mores, & restituendam Ecclesiasticam disciplinam, ad pacem & concordiam Christiani populi procurandam, indictum jam pridem in civitate Tridentinam œcumenicum & generale Concilium a pia memoriæ Paulo III. prædecessore nostro, & sessionibus aliquot habitis coeptum fuerat. Ab ejus autem successore Julio in eandem urbem revocatum, post alias sessiones celebratas, variis impedimentis & difficultatibus objectis, ne tum quidem peragi potuerat. Itaque diutius intermissum fuerat, non sine maximo mœnore piorum omnium, cum quotidie magis Ecclesia ejusmodi remedium imploraret. Nos autem, post susceptum sedis Apostolicæ regimen, tam necessarium ac salutare opus, sicut pastoralis sollicitudo monebat, divinæ misericordiæ fiducia perficere aggressi, adjuti pio studio charissimi in Christo filii nostri, Ferdinandi Romanorum Imperatoris electi, & aliorum Christianorum Regum, Rerumpublicarum, ac Principum, tandem consecuti sumus, quod nec diurnis nec nocturnis curis laborare destitimus, quodque a patre luminum assidue precati sumus. Cum enim eam in urbem undique ex Christiani nominis nationibus convenisset nostris convocata literis, & sua etiam ipsorum pietate, excitata Episcoporum & aliorum insignium Prælatorum maxima, & œcumenico Concilio digna frequentia, præter plurimos alios pios, & sacrarum literarum scientia, divinique & humani juris cognitione præstantes viros, præsentibus ipsi Synodo sedis Apostolicæ legatis, nobis adeo Concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus sedi Apostolicæ propriè reservatis, liberum ipsi Concilio arbitrium, per literas ad legatos nostros scriptas, ultro permiserimus, quæ de Sacramentis, & aliis rebus, quæ quidem necessariæ visæ sint, tractanda, definienda, & statuenda restabant, ad confutandas hæreses, ad tollendos abusus, & emendandos mores, a sacrosancta Synodo summa libertate diligentiaque tractata, & accurate ac mature admodum definita, explicata, statuta sunt. Quibus rebus præsertim, Concilium tanta omnium qui illi interfuerunt concordia peractum fuit, ut consensum eum plane a Domino effectum fuisse constiterit, idque in nostris atque omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam singulari Dei munere supplicationes statim in alma hac urbe indiximus, quæ magna Cleri & populi pietate celebratæ fuerunt, laudesque & gratias divinæ majestati merito persolvendas curavimus, cum ejusmodi Concilii exitus spem magnam & prope certam attulerit, fore, ut majores in dies fructus ad Ecclesiam ex ipsius decretis, constitutionibusque perveniant. Cum autem ipsa sancta Synodus, pro sua erga sedem Apostolicam reverentia, antiquorum etiam Conciliorum vestigiis inhærens, decretorum suorum omnium, quæ nostro & prædecessorum nostrorum tempore facta sunt, confirmationem a nobis petierit, decreto de ea re in publica sessione facto; Nos ex legatorum literis prius, deinde post reditum eorum, ex iis, quæ Synodi nomine diligenter retu-

a 2. Corinth. 1. b a Pio IV. tandem in Tridentina civitate continuatum & absolutum fuit die Mercurii. 26. Januar. 1564. c Sess. 25. cap. ultimo.

lerunt, postulatione ipsius Synodi cognita, habita super hac re cum venerabilibus fratribus nostris S. R. Eccl. Card. deliberatione matura, & sanctique Spiritus imprimis auxilio invocato, cum ea decreta omnia catholica, & populo Christiano utilia ac salutaria esse cognovissemus, ad Dei omnipotentis laudem, de eorundem fratrum nostrorum consilio & assensu, in consistorio nostro secreto, illa omnia & singula auctoritate Apostolica hodie confirmavimus: & ab omnibus Christi fidelibus suscipienda ac servanda esse decrevimus: sicut harum quoque literarum tenore ad clariorum omnium notitiam confirmamus, & suscipi observarique decernimus. Mandamus autem in virtute sanctæ obedientiæ, & sub poenis a sacris canonibus constitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio nostro infingendis, universis & singulis venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis quibusvis Ecclesiarum Prælatibus, cujuscunque status, gradus, ordinis, & dignitatis sint, etiam si Cardinalatus honore præfulgeant, ut eadem decreta & statuta in Ecclesiis suis, civitatibus & diocesis, in judicio & extra judicium, diligenter observent, & a subditis quilibet suis, ad quos quomodolibet pertinent, inviolabiliter faciant observari, contradictores quoslibet & contumaces per sententias, censuras, & poenas Ecclesiasticas, etiam in ipsi decretis contentas, appellatione postposita compescendo; invocato etiam, si opus fuerit, brachii secularis auxilio. Ipsum vero charissimum filium nostrum Imperatorem electum, ceteroque Reges, Respublicas, ac Principes Christianos monemus & per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi obtestamur, ut qua pietate Concilio per oratores suos affuerunt, eadem pietate, ac pari studio divini honoris, & populorum suorum salutis causa, pro sedis quoque Apostolicæ, & sacra Synodi reverentia, ad ejusdem Concilii exequenda & observanda decreta Prælatibus, cum opus fuerit, auxilio & favore suo adint, neque adversantes sanæ ac salutari Concilii doctrinæ opiniones a populis ditioribus recipi permittant, sed eas penitus interdiciant. Ad vitandum præterea pervertionem & confusionem, quæ oriri posset, si unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta Concilii commentarios & interpretationes suas edere, Apostolica auctoritate inhibemus omnibus, tam Ecclesiasticis personis, cujuscunque sint ordinis, conditionis, & gradus, quam laicis quocunque honore ac potestate præditis, Prælatibus quidem sub interdicti ingressus Ecclesiæ, aliis vero, quicunque fuerint, sub excommunicationis lata sententiæ poenis, ne quis sine auctoritate nostra audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia, ullumve omnino interpretationis genus super ipsius Concilii decretis quocunque modo edere, aut quicquam quocunque nomine, etiam sub prætextu majoris decretorum corroboracionis aut executionis, aliove quæsito colore statuere. Si cui vero in eis aliquid obscurius dictum & statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione aut decisione aliqua egere visum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad sedem videlicet Apostolicam, omnium fidelium magistram, cujus auctoritatem etiam ipsa sancta Synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates & controversias, si quæ ex eis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, quemadmodum ipsa quoque sancta Synodus decrevit, reservamus, parati, sicut ea de nobis merito confisa est, omnium provinciarum necessitatibus, ea ratione, quæ commodior nobis visæ fuerit, providere. Rom. 7. Kal. Febr. 1563.

TITULUS VIII.
DE CELEBRATIONE MISSARUM, ET
SACRAMENTO EUCHARISTIÆ, ET
DIVINIS OFFICIIS.

CAP.

CAP. I.

Clerici, sub poenis suspensionis a divinis, Missæ sacrificium non celebrent vespertino tempore.

Pius V.

Sanctissimus in Christo pater & Dominus noster, dominus Pius (divina providentia) Papa V. ad cujus notitiam pervenit, quod nonnulli cathedralium, etiam forsitan metropolitanarum, collegiarum, & aliarum Ecclesiarum, necnon monasteriorum, conventuum, domorum, & aliorum piorum locorum secularium, & diversorum ordinum, ac militarium regularium, Prælati, capitula, clerici, fratres, alique superiores & personæ, antiquum sanctæ Romanæ Ecclesiæ ritum institutum Missarum celebrandarum temporibus pervertere satagentes, diversas licentias & facultates, Missas, quæ media nocte, & ceu in aurora Nativitatis, ac de mane Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, & forsitan aliarum festivitatum, juxta prædictum ritum celebrari consueverant, de sero forsitan circa solis occasum vigiliæ festivitatum earundem, in suis Ecclesiis & capellis celebrandi, seu celebrari faciendi, ab Apostolica sede vel ejus legatis ac etiam majori poenitentiaro pro tempore existente, variis prætextibus impetraverunt, illisque jam pridem uruntur: hoc ab antiquo catholice Ecclesiæ instituto, sanctorumque Patrum decretis deviare considerans, ac propterea hunc abusum ab Ecclesia Dei submovere volens, omnes ac singulas licentias & facultates hujusmodi hætenus etiam motu proprio, vel quorumvis etiam Imperatorum, Regum, & aliorum Principum contemplatione, & ex quibusvis causis quomodolibet concessas, ac Apostolicas & alias literas desuper concessas, illarum omnium tenores pro sufficienter expressis habens, Apostolica auctoritate, ex certa scientia revocavit, ac omnino cassavit, & annullavit: hac præsertim perpetuo valitura constitutione quibusvis Prælatibus, capitulis, clericis, fratribus, aliisque superioribus, & personis earundem Ecclesiarum, monasteriorum, conventuum, domorum, & aliorum piorum locorum, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis suæ, ac perpetuæ suspensionis a divinis poena, districtius inhibens, ne deinceps Missas vespertino tempore, nomine licentiarum & facultatum hujusmodi, aut alio quovis prætextu celebrare, vel celebrari facere præsumant: ac mandans locorum ordinariis, ut eandem præsentem constitutionem, sub prædictis & aliis sibi benevisis poenis, per quoscunque Prælatibus, capitula, clericos, fratres superiores, & personas hujusmodi, inviolabiliter observari faciant, contradictores quoslibet auctoritate Apostolice compescendo. Rom. 28. Mart. 1566.

CAP. II.

Divini cultus & templorum Dei dicatarum religio omnem deorem expulset, ut hinc arceantur colloquia, confabulationes, deambulationes, joci, & ea omnia, quæ vel scandalo sunt, vel devotionis impedimenta: nam domum Domini decet sanctitudo.

Idem.

UT Deo optimo maximo, gloriosæ virginis, & sanctis omnibus debitus honor deferatur, Gregorii X. prædecessoris nostri constitutionem innovantes, ac statuta in Tridentino Concilio observari volentes, statuimus & ordinamus, ut ad Ecclesias sit humilis & devotus ingressus, quieta conversatio, devotis orationibus instent, & omnes genibus flexis sanctissimum Sacramentum adorent, ad nomen Jesu Christi Domini nostri, cum exhibitione reverentiæ, caput inclinent, nullus in dictis Ecclesiis seditionem faciat, tumultum excitet, clamores moveat, impetumve committat, cessent vana, foeda, & profana colloquia, risus immoderati, & strepitus omnes judiciorum, & alia quæcunque, quæ divinum officium perturbare possunt. Nullus intra Ecclesias deambulare audeat sive præsumat, dum celebrantur sacra Missarum mysteria, & alia divina officia. Qui vero prædicta petulanti animo contempserint, præter divinæ ultionis acrim-

moniam, nostri quoque arbitrii poenas incurrent, quæ omnia locorum quoque ordinarii in suis Ecclesiis facient observari. Quicumque vero in Ecclesiis, dum ibi sacrificium Missæ, & divina celebrantur officia, aut verbum Dei prædicatur, deambulare, vociferari, aut verso tergo ad sanctissimum irreverenter sedere, aut aliquid, quod scandalum generet, aut divina perturbet officia, facere præsumperit, poenam viginti quinque ducatorum incurret, præter alias arbitrio nostro imponendas & moderandas poenas, & qui non habebit in ære, luet in corpore, aut exilio multabitur. Qui vero in Ecclesiis cum mulieribus impudicis, sive etiam honestis, colloquium scurrile habuerit, aut alios inhonestos actus fecerit, viginti quinque ducatorum poenam incurrat, & carceris per mensem. Qui in Ecclesiis, ut supra, obscenis & inhonestis verbis aut signis usus fuerit, aut alia foeda colloquia cum personis quibuscunque habuerit, decem aureorum poena multetur, aut alias corporaliter puniatur. Mandamus præterea omnibus & singulis cathedralium, collegiarum, & parochialium Ecclesiarum capitulis, Rectoribus, vicariis, sacristis, ostiariis, & aliis ipsarum custodibus, quatenus præfatos omnes in Ecclesiis delinquentes admoneant, & ut in eis vitia fieri non permittant, vel saltem ipsi ordinariis vel officialibus nostris puniendos deferant: quod si facere neglexerint, poenam duorum aureorum vice qualibet incurrent *** ducatorum incurrat, pro secunda poena duplicabitur, pro tertia autem centum ducatos solvet, & ignominia notatus exilio multabitur. Qui vero plebejus fuerit, nec erit solvendo, pro prima vice manibus post tergum ligatis ante fores Ecclesiæ constituetur per diem integrum, pro secunda suffigabitur per urbem, pro tertia lingua ei perforabitur, & mittetur ad triremes. Quicumque clericus in hoc blasphemiam crimen incurrit, pro prima vice fructibus unius anni omnium & quorumcunque beneficiorum suorum, pro secunda beneficiis ipsis privetur, pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quod si clericus nullum obtinuerit beneficium, poena pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniatur, pro secunda carceribus mancipetur, pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos sanctos blasphemaverit, pro qualitate blasphemiarum atque personæ, arbitrio Judicis puniatur.

CAP. III.

Facultatis concessæ Græcis Latino more, & Latinis Græco ritu Missas & alia divina officia celebrandi, revocatio.

Idem.

Providentia Romani Pontificis plurimum circumspicte nonnunquam ea, quæ certis suadentibus causis per ejus prædecessores gesta sunt, ex aliis non minus rationabilibus causis alterat, & ad pristinum statum reducit, prout æquitas suadet, & in Domino conspicit expedire. Sane, cum ad notitiam nostram pervenerit, quod nonnulli Presbyteri, tam Græci, quam Latini, antiquum S. R. E. ritum, tam in celebratione Missarum, quam aliorum divinarum officiorum, pervertere satagentes, diversas licentias & facultates, Missas, & alia divina officia, Græci Latino more, ac Latini Græco ritu celebrandi, ab Apostolica sede, vel ejus legatis, ac etiam majore poenitentiaro pro tempore existente, variis prætextibus impetrant, illisque jam pridem utuntur, hoc ab antiquæ catholice Ecclesiæ instituto, sanctorumque Patrum decretis deviare considerantes, propterea hunc abusum ab Ecclesia Dei extirpare & submovere volentes, omnes & singulas licentias & facultates hujusmodi, hætenus etiam motu proprio, vel quorumvis etiam Imperatorum, Regum, & aliorum Principum contemplatione, & ex quibusvis causis quomodolibet concessas, ac Apostolice & alias literas desuper concessas, illarum omnium tenores pro sufficienter expres-

expressis habentes, Apostolica auctoritate, ex certa scientia, hac presenti nostra perpetuo valitura constitutione revocamus, cassamus, annullamus, & irritamus: quibusvis Presbyteris, tam Græcis, quam Latinis, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis nostræ, ac perpetuæ suspensionis a divinis pœnis, districtius inhibentes, ne deinceps Presbyteri Græci, præcipue uxorati, Latino more, & Latini Græco ritu, hujusmodi licentiarum & facultatum, aut alio quovis prætextu, Missas & alia divina officia celebrare, & celebrari facere præsumant. Mandantes in virtute sanctæ obedientiæ omnibus & singulis venerabilibus fratribus nostris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, quatenus in civitatibus & diocesis propriis præsentibus nostras literas publicari, & sub prædictis & aliis sibi beneficiis pœnis, per quoscunque Prælatos, Capitula, Clericos, Fratres, Superiores, & personas quolibet inviolabiliter observari faciant. Contradictores quolibet auctoritate Apostolica compescendo.

TITULUS IX.
DE RELIQUIIS, ET VENERATIONE
SANCTORUM.
CAP. I.

Sanctorum festa & solennes memorie sub die eorum obitus celebrantur.

Paulus IV.

Gloriosus in sanctis suis Deus, qui omnia operatur in omnibus, quosdam in Ecclesia sua posuit Apostolos, quosdam Prophetas, quosdam Doctores, quosdam Martyres, & quosdam Confessores, quos per anni circuitum, die ut plurimum, qua eos ad celestia regna migrare contigit, sancta veneratur universalis Ecclesia, ut Christi fideles eorum venerationi per exercitium bonorum operum vacantes, piis ante thronum divinæ majestatis eorum suffragiis adjuvari, & exinde Deo propitio vitam æternam facilius consequi valeant.

CAP. II.

Religiosa festorum dierum renovatio, in quibus nihil agendum, quod sanctitatem, charitatem & pietatem non spirat.

Pius V.

Cum dierum festorum observatio ad Dei cultum maxime pertineat, & in lege divina præcipiatur, cupientes abusus privatos, qui ex eorum inobservantia invaluerunt, omnino corrigere, & antiquorum canonum statuta renovantes mandamus, ut omnes dies Dominici, & præcipue in honorem Dei, beatæ Mariæ virginis, sanctorum Apostolorum feriat, cum omni veneratione observentur, & omnes diebus præfatis Ecclesias frequentent, divinis officiis devote intendant, ab omni illicito & servili opere absteineant, mercatus non fiant, profanæ negotiationes, & judiciorum strepitus conquiescant. Qui vero in diebus præfatis opus aliquod illicitum fecisse deprehensus fuerit, præter divinam ultionem, & amissionem animalium, quibus ad vecturam utetur, etiam graves pœnas incurret, arbitrio nostro, seu Vicarii nostri in urbe. In aliis autem locis arbitrio ordinariorum, vel aliorum magistratum, ita ut præventioni locus sit. Quibus omnibus districte præcipimus, ut hæc diligenter observari procurent, illas etiam festivitates, quæ juxta consuetudinem locorum solemniter celebrari consueverunt, juxta laudabilem consuetudinem, debita cum reverentia observari faciant, sub pœnis arbitrio ipsorum imponendis & moderandis. Romæ Cal. Aprilis, 1566.

CAP. III.

Calendæ Octobris perpetuo solennes festi Rosarii beatæ Virginis, ob decessum classis Selimi Turcarum Imperatoris in sinu Corinthia eo apud Naupactum.

a Deuter. 6. 5. Exod. 22. & 30. Ezec. 20. Luc. 18.

Gregorius XIII.

Monet Apostolus in omnibus gratias agere, monent quoque sacrarum literarum historiæ, insignia Dei beneficiæ, tum ut ei, a quo accepta sint, merita referantur gratiæ, tum ut fideles, quibus collata sunt, illorum memores, ad divinum cultum magis in dies incitentur, solemnius annuis festivitatibus celebranda esse. Quod cum multoties institutum fuerit, tum vero maxime, cum Deus patrum nostrorum populum suum a servitute Ægyptiæ per manum fortem liberavit. Notabitur itaque quod non minima beneficia quotidie a Deo Optimo Maximo accipimus, inter quæ illud singularissimum superiore anno ab ineffabili ipsius clementia nobis concessum fuit, ut Turcarum classis & numero longe superior, & præteritis elatæ victoriis, a Christianorum classe, virtute Domini nostri Sabbatho decerrante, die septimo Octobris, non longe a Corinthiaco sinu penitus devicta & quassata fuerit, qua nempe victoria universum populum Christianum ab impiissimi Tyranni faucibus divino munere ereptum fuisse inficiari nemo potest: Apostoli præcepto parere, & sanctorum patrum exempla sequi volentes, ut hujus ingentissimi beneficii anniversaria habeatur memoria, instituire omnino decrevimus.

Quia vero preces ad Deum oblatæ, eo gratiores ad illius conspectum ascendunt, quo dignioribus intercessoribus, & pio aliquo orandi modo offeruntur, memores beatorum Dominicæ ordinis prædicatorum institutorem, cum & Gallia & Italia a perniciosis premeretur hæresibus, ad iram Dei placandam, & beatissimæ virginis intercessionem implorandam, piissimum illum orandi modum instituisse, quod Rosarium & Psalterium beatissimæ virginis Mariæ nuncupatur: animadvertentes quoque, eadem die septima, quæ tunc fuit dies Dominica prima dicti mensis Octobris, fraternitates omnes sub dicti Rosarii nuncupatione militantes, per universum orbem, juxta earum laudabilia instituta & consuetudines processionaliter incedentes, piis ad Deum preces effudisse, quas per intercessionem beatissimæ virginis ad dictam victoriam consequendam multum profuisse, pie credendum est, operæ pretium nos facturos esse existimavimus, si ad tantæ victoriæ cœlitus proculdubio concessæ memoriam conservandam, ad gratias Deo & beatissimæ virgini agendas, festum solenne sub nuncupatione Rosarii in prima Dominica mensis Octobris singulis annis celebrandum instituerimus. Quocirca motu proprio & de Apostolica potestatis plenitudine, ad laudem Dei & Domini nostri Jesu Christi, ejusque gloriosæ virginis matris, tenore presentium decernimus, ut de cætero perpetuis futuris temporibus, qualibet prima die Dominica mensis Octobris, per universi orbis partes, in his videlicet Ecclesiis, in quibus altare, vel capella Rosarii fuerit, ab omnibus & singulis utriusque sexus Christi fidelibus festum solenne sub nuncupatione Rosarii prædicti, sub duplici majori officio, ad instar aliarum solennium festivitatum celebretur & sanctificetur, eademque die officium de beatissima virgine novem lectionum more Ecclesiastico perfolvatur & recitetur. Decernentes presentes, quas perpetuo valere volumus, nullo unquam tempore, de surreptionis vel obreptionis, aut nullitatis seu alio vitio, vel intentionis nostræ, aut alio defectu notari, argui, vel impugnari posse, sed plenarios effectos sortiri debere: & ita per quoscunque Judices, quavis auctoritate fulgentes, etiam causarum palatii Apostolici auditores, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, aut interpretandi facultate & auctoritate, judicari & interpretari, & definiri debere. Cal. April. 1573.

TITU.

TITULUS X.
DE JURAMENTIS, ET JURISJURANDI
OBLIGATIONE.
CAP. I.

Impossibile & illicitorum juramentum inane & prohibitum.

Gregorius XIII.

Inter Apostolicas & alias canonicas sanctiones, quæ de jurisjurandi religione variis temporibus prodierunt, fel. record. Nicolaus Papa III. intelligens, in nonnullis Ecclesiis de earum consuetudine observari, ut cum earum Prælati ad Ecclesias ipsas primo accedunt, vel cum de recipiendis ibidem novis Canonicis agitur, nec Prælatos admitti, nec canonicos aliter recipi in dictis Ecclesiis, nisi jurato ab eis, statuta & consuetudines ipsarum Ecclesiarum scripta, inviolabiliter observare: inter laicos etiam multarum civitatum, castrorum, & terrarum, eum consuetudinis morbum in assumendis potestatibus, rectoribus, vel officialibus suis irrepsisse, ut ipsi potestates, retores, & officiales ad hujusmodi potestates, rectorias, & officia, nullo modo admittantur, nisi prius se statuta ipsorum locorum clausa juraverint servaturos. Et quia in statutis consuetudinibusque prædictis interdum aliqua reperiebantur illicita, seu impossibilia, vel obviantia Ecclesiasticæ libertati, idcirco ne sub tali generalitate jurandi sic in jurantibus peccandi occasio præberetur, cum juramentum non fuerit institutum, ut vinculum esset iniquitatis, prædictus Nicolaus Papa animarum periculis obistere cupiens, frugifera & salubri constitutione præcepit quibuscunque scientibus, contineri in prædictis consuetudinibus & statutis illicita, impossibilia, vel libertati Ecclesiasticæ obviantia, hujusmodi juramenta ab eis nullo modo præstari, & juramenta, ea intentione facienda vel facta, ut etiam illicita, vel impossibilia, seu libertati Ecclesiasticæ obviantia observentur, cum etiam sub tali intentione præstari non possent, absque divinæ Majestatis offensa, decrevit in hujusmodi illicitis, impossibilibus, seu libertati Ecclesiasticæ obviantibus non servanda: quin potius pro animarum salute, si sub forma prædicta vel simili aliquos ignorantes prædicta illicita, seu impossibilia, vel libertati Ecclesiasticæ obviantia jurare contingeret, ad observanda duntaxat licita, possibilia, libertati Ecclesiasticæ non obviantia, juramentorum intentio referri deberet: declarans juramenta sub hujusmodi generalitate qualitercunque, & sub quacunque verborum forma præstata vel præstanda, ad licita, possibilia, ac Ecclesiasticæ libertati non obviantia duntaxat extendi, ipsosque jurantes ad alia per præstationem juramenti hujusmodi non teneri. Veruntamen multi infirmi, cupidique sensus sese in hujusmodi juramenta cum animarum suarum periculo præcipitant.

Nos, quoniam hæc sanctorum quoque Patrum institutis & salubri rerum Ecclesiasticarum directioni adversantur, & tanquam de radice ambitionis procedentia, omne bonum in Ecclesiis rebusque publicis pervertunt, ea novæ provisionis subsidio prohibere volentes, presentium auctoritate innovamus prædictam constitutionem Nicolai Papæ, itidemque alias omnes canonicas sanctiones, de abusu & reprobatione hujusmodi juramentorum promulgatas, volumusque eas ubique ab omnibus, etiam quoad præterita, inviolabiliter observari. Ac etiam præcipimus, & interdiciamus Prælati, Canonicis, & aliis prædictis, necnon Ecclesiarum capitulis, & monasteriorum, cæterisque conventibus, civitatum quoque, castrorum & terrarum communitatibus, & personis quacunque dignitate præditis, ne ulla omnino juramenta illicita, impossibilia, damnosa, vel libertati Ecclesiasticæ, aut decretis Concilii Tridentini obviantia, sive ante, sive post electiones, confirmationes, provisiones, receptiones, admissiones, aut alios

actus, ubicunque, ac quocunque tempore, etiam prætextu cujusvis consuetudinis quocunque tempore observatæ, quæ potius corruptela est censenda, sive in genere, sive in specie præstare, reddere, vel exigere, neve super præstatis, redditis, vel exactis hucusque quencquam in judicio, vel extra inquietare audeant quocunque modo, vel turbare: illos enim, qui juramenta illicita, impossibilia, damnosa, vel Ecclesiasticæ libertati, aut decretis dicti Concilii obviantia exigere contenderint, Episcopos videlicet, & alios quoscunque Pontificali dignitate præditos, suspendimus a divinis; capitula vero & conventus, eorumque Ecclesias, & loca omnia interdicto Ecclesiastico supponimus, ac singulares personas excommunicationis sententia innodamus, inhabilesque facimus ad obtenta & alia obtinenda, eo ipso, nobisque & Romano Pontifici pro tempore existenti, relaxationem suspensionis & interdicti, necnon absolutionem ab excommunicationis sententia hujusmodi perpetuo reservamus. Decernentes eos, qui talia juramenta scienter præstiterint, usu & commodo rei & gratiæ, cujus causa juraverint, eo ipso privatos esse: alios vero ignorantes ad præstitorum juramentorum hujusmodi observationem minime teneri; necnon irritum & inane, quicquid secus per quoscunque, scienter vel ignoranter, attentatum est hætenus, & deinceps contigerit attentari. Rom. Non. Sept. 1584.

TITULUS XI.
DE TREUGA, ET PACE.
CAP. I.

Pacis & treuga fidejussiones stipulantur, ut novis causis rumpatur conventio.

Pius IV.

Quoniam eo hominum protervitas devenit, ut qui homicidium, vel maleficium aliquod committere deliberant, prius quarant eos, quos pro hostibus habent, treugæ vel pacis prætextu assecrando decipere, quo facilius postea delicti perpetratio reddatur, expeditque propterea, ut quos Dei timor non retinet, poenarum rigor deterrendo coarceat, populorum quieti consulere, & flagitiosos sicarios ac scandalosorum ausus deprimere, necnon cavillationibus, quas ad solutiones poenarum effugiendas hominum malitia in dies excogitat, subvenire volentes, quod poenæ conventionales pacis & treugæ ruptæ, & fidejussiones de non offendendo stipulenter in futurum per Notarios in favorem Cameræ Apostolicæ, & non communitatum vel alterius; & si aliter factæ fuerint, in ipsius Cameræ favorem stipulatæ censeantur. Quodque in causis treugarum pacifice tractarum ipsi fractores, vel eorum fidejussores allegare non possint, quod offensa ex nova causa processit, nec allegata cuiquam suffragetur. Et quia in cautionibus de non offendendo partes intendunt, ut sibi, eo quo melius fieri potest modo, cautum sit, ne offendantur impune, & ideo promittunt, non solum pro se ipsis, sed etiam pro aliis eorum conjunctis, quod non offendent, neque offendi facient: sed aliquando Notariorum imperitia sensum, & intentionem partium pervertente, contingit eos scribere, quod partes promittunt, non offendere per se & alios, ubi scriptum oportuisset, pro se & aliis: differentiam videlicet inter has voces, per & pro, nescientes, vel confundentes; ac propterea præbentes ansam cavillosis, & delinquentibus prætendendi, quod facta offensione penum ex comprehensis in fidejussione, non sit commissæ stipulatæ poenæ, nisi constet, quod ille, qui offendit, de mandato principalis offenderit; unde etiam infinita scandala eveniunt, illaque remanent impunita. Idcirco quod si quis Notarius errorem hujusmodi commiserit, mille ducatorum auri Cameræ Apostolicæ applicandorum poena

poena plestatur; & nihilominus, siue ex dictione, per, siue ex dictione, pro, stipulatio concepta & offensio sequuta fuerit, principales promittentes ad poenam conventionalem perinde teneantur, ac si ipsis mandantibus offensio emanasset, & de eorum mandato legitime constaret: iidemque Notarii sub simili poena in instrumentis fideiussionum de non offendendo apponant clausulam: quod data conventionione alicuius comprehensi in stipulatione, si contingat, talem contravenientem vere & realiter confiteri, vel sicte propter contumaciam in non comparando, poena conventionalis committatur, & exigi possit a fideiussoribus, nulla exculpatione vel exceptione penitus admitta: imo habeantur crimen & contraventio, ac si per testes vel alias legitime probatum vel approbata fuissent. Et si clausula in stipulatione omissa fuerit, illa nihilominus pro apposta, & contraventio pro legitime approbata habeantur. Et similiter, si per principalem siue alium in fideiussione comprehensum, stipulationi contraventum, & offendens seu contraveniens fuerit, sique in meram contumaciam condemnatus fuerit, fideiussor statim ad solvendum poenam conventionalem cogatur; nec possit audiri, suum principalem offendisse ex causa necessariae defensionis, allegando & deducendo, ne videlicet delinquentes indirecte per procuratorem & interpositam personam audiantur: & quod dictum est in exemplo dicto exceptionis huiusmodi, id etiam ad omnia alia extendatur. Et si talis clausula fuerit in praedictis stipulationibus omissa, nihilominus apposta similiter intelligatur. Quod & ad legitimam per parentes solvendam extendimus, ut illam solvere teneantur, etiam si eorum filii in meram contumaciam de aliquo delicto condemnati aut banniti fuerint, non obstante quocumque statuto, aut forsitan consuetudine in contrarium existente, quibus omnibus nos per praesentes in ampliori forma derogatum esse censemus & decernimus.

Præventio inter Iudices ordinarios & seculares.

IN causis clericorum criminalibus mere Ecclesiasticis, ordinarii Ecclesiastici privative ad seculares Iudices cognoscant, sed in aliis mixtis sit locus praeventioni inter ordinarium & Iudicem secularem, dataque praeventione ex parte ordinarii Ecclesiastici, non nisi contra clericos tantum procedere possit. Et si praetenderetur ratione connexitatis, adjuncti, vel alias quomodocumque, laicum ejus forum sortiri debere, Iudex tamen secularis ita praeveniens, quavis inhibitione sibi facta non obstante, absque censurarum vel aliarum poenarum incurfu procedere possit. Necnon quibuscumque appellationibus, provocacionibus, nullitatum dictionibus, commissionibus, inhibitionibus, & aliis decretis, contra formam superius traditam, per quoscumque etiam Iudices praefatos pro tempore quomodolibet emanatis & factis non attentis, libere & licite per ipsos Iudices, a quibus ad suarum condemnationum totalem executionem, alias tamen legitime, sub simili indignationis & excommunicationis poena, procedi posse, & omnino debere, ac ut procedant, praecipimus & mandamus. Et insuper tam Iudicibus praefatis, quam Notariis, sub eadem excommunicationis ac indignationis nostrae, privationisque officii poena, ne contra praemissa, aut quicquam praemissorum, facere & attentare praesumant, districtius inhibemus.

C A P. II.

Moderatur & ad juris terminos reducitur praecedens rescriptum Pii IV. de allegatione nova causa in causis pacis & treuga fracta. Et praeventio iuxta Concilii Tridentini decretum observatur.

Pius IV.

CUM ob innumeras Rom. Pont. occupationes, ac particularium rerum quatuorlibet status ignorantiam, contingat ab eo quandoque literas emanare, quae in ma-

gnum aliquorum praevudicium redundare noscuntur, minime reprehendum esse videtur, si tandem praevudicio cognito literas huiusmodi, etiam si per ejus praedecefforem emanaverint, tanquam per inadvertentiam editas, revocet & limitat, aliasque desuper disponit, prout rerum & temporum qualitate pensata conspiciat in Domino salubriter expedire. Dudum siquidem felic. record. Pius Papa IV. praedeceffor noster, cupiens criminibus & excessibus, qui in dies oriebantur, providere, per quosdam suas in forma motus proprii editas literas inter alia statuit, quod in causis treugarum & pacis fractarum, ipsi fractores, vel eorum fideiussores allegare non possent, quod offensa ex nova causa processisset, nec allegata cuiquam suffragarentur. Et etiam, quod in causis mixtis inter Iudicem Ecclesiasticum & laicum locus sit praeventioni, ita tamen, quod Iudex Ecclesiasticus in casu praeventionis non possit procedere contra laicum, sed illud debeat remittere ad Iudicem laicum, & alias prout in eisdem literis plenius continetur. Nos considerantes a ratione & juris debito alienum esse, eos, qui criminis innoxii fuerint, eorumque fideiussores, si treuga, pax, seu fideiussiones de non offendendo, postea ex nova emergente occasione fractae fuerint, earum occasione gravari debere, cum praecipue paces, treuga, seu fideiussiones huiusmodi de non offendendo, non ad offensionem ex futuris causis, sed ex praeteritis tantum oriantur, literas praefatas, quoad praemissa, revocantes, cassantes & moderantes, effectumque suum sortiri in praemissis non posse decernentes: motu simili, &c. novam causam in pacis, treugarum, seu fideiussionum huiusmodi fractione principales tantum, videlicet, qui fuerint causa pacis, treugarum, seu fideiussionum de non offendendo huiusmodi factarum, seu faciendarum, praestitarum seu praestandarum, si ipsi aliquo modo, seu aliquis eorum in dictis fractionibus intervenierint seu intervenierit, videlicet si aliquis ex dictis principalibus aliquem ex comprehensis in pace, treuga, seu fideiussione de non offendendo, ostenderit, vel ipse ab aliquo ex ipsis comprehensis offendatur, non excusare.

Si vero supradicti principales, seu aliquis eorum, in fractione pacis, treuga, seu fideiussionis huiusmodi, ut supra, non intervenierint, seu intervenierit, ipsos eorumque consanguineos & fideiussores, ceterosque in pace, treuga seu fideiussione, de non offendendo comprehensos, & quemlibet eorum novam causam huiusmodi allegare posse, & ea probata excusate debere, & quocumque gravari, perturbari, aut inquietari non posse, neque debere: idque tam in causis motis, & indecisus pendentibus, quam etiam finitis, & in quibus etiam pronuntiatum fuit (dummodo sententiae desuper latae totaliter non sint executioni demandatae) locum sibi vindicare posse & debere declaramus. Cumque etiam saepe contingat, partes ipsas, contra quas in contumaciam procedi consuevit, vel ita negotiorum mole gravari, vel ita longe abesse, ut ipsorum contumaciam sex mensium spatio huiusmodi expurgare minime queant, terminum sex mensium huiusmodi ad annum prorogamus, ac contumacibus huiusmodi defensiones, non nisi post anni elapsi terminum, denegari debere. Ac quascumque aliter, quam ut praemittitur, ferendas sententias, inanes, nulliusque roboris & momenti fore & esse, prout nos eas ex nunc, tanquam contra juris debitum, & de facto latas, annullamus, cassamus, & irritamus. Quo vero ad praeventionem inter Iudicem Ecclesiasticum & laicum, declaramus illam habere locum in terminis & statu, prout ante dictum motum proprium erat, ac ipsum ad terminos juris in hoc reducimus. & volumus, ut in praeventionibus procedatur iuxta formam juris, & sacrorum decretorum Concilii Tridentini, & non alias aliter, nec alio modo.

TITU.

TITULUS XII.
DE VOTIS, ET VOTORUM

PROFESSIONE.
C A P. UN.

Disciplina regularis institutum semel professus, extra solemne votorum religionis, tribus substantialibus votis consilii Evangelici debet obligari, ut perpetuo liberius Deo famuletur.

Pius V.

LUBRICUM vitae genus eorum veriti, qui regularium formam praeseferentes, nec propriis renunciant, nec ullam profitentur ex regulis approbatis, quando horum plerique proprio instinctui obsequentes, alii odio incensi, alii, dum quod ambiunt minus consequuntur, alii vel dilapidatis, vel interversis rebus, & ad sese, vel propinquos translatis, ut ratiocinia effugiant, quidam etiam in suos ipsorum mores inquisitum iri praesentientes, quasi impunitate adepturi, e sodalitate suo, ut lubet, exiliunt, ejedictique illius insignibus, vestem recipiunt secularem. Hinc graves & periculosa quotidie offensiones in populos concitantur, dum quos disciplinae regulari perpetuo mancipatos credunt, rursus eos, etiam ubi consueverint, contempto post tot annos, & relicto indignis saepe modis, ejus, cui sese dederant, vitae instituto, liberos vident, & solutos in seculum evagari. Cum igitur conveniat, ut cujus arma induit, eam miles militiam persequatur, hanc de praedictis rationem capere instituimus, ut vel permanenti, vel abiccedendi facultate semel singulis proposita, certus deinceps & immobilis disciplinae regularis cultus debeat in ipsis sodalitatibus perpetuo observari. Itaque de nobis at tributae potestatis plenitudine statuimus, ut omnes & singuli Priores, Praepositi, & alii praesidentes generales, provinciales, & conventuales, necnon canonici, & fratres sancti Georgii in Alga Venetiarum ac eremitarum sancti Hieronymi, alias beati Petri Pisarum, & omnium ac quorumcumque aliarum congregationum, necnon Ecclesiarum, domorum, & conventuum in communi, & sub obedientia voluntaria, & extra votum solemne religionis viventes, quorum habitus a secularibus presbyteris est distinctus, qui religionem amplecti, & professionem regularem solemnem emittere voluerint, id in suis quisque conventibus & domibus, intra viginti quatuor horarum spatium, postquam delegatus noster praesentes literas eis significaverit, palam & sponte deliberent & declarent: inde convocato quamprimum per singulas huiusmodi congregationes generali vel alio supremo, iuxta morem cuiusque congregationis, capitulo, ibique electa una, sub qua degant, ex regulis approbatis, in quam major pars vocum ipsius capituli consenserit, trium votorum substantialium professionem regularem intra mensem solemnititer emittant, & in ea, tam ipsi, quam illam deinceps ingressuri atque professuri, perpetuum ferant Altissimo famulatum. Sicque professi, vel in suis quisque prioratibus, praepositis, praesidentibus, administrationibus & officiis confirmantur, vel ad alia transferantur, prout cuique congregationi, & superioribus suis, videbitur utilius expedire. Qui vero excusso jam anni spatio in ipsa congregatione morati, refugerint intra tempus praedictum profiteri, detracto religionis habitu, ac redditis etiam in vinculis, si opus sit, receptorum & administratorum omnium rationibus ejiciantur, nec deinceps patiantur, in ullis ejusdem congregationis domibus seu conventibus amplius conversari. Rom. 15. Calend. Decembr. 1568.

TITULUS XIII.
DE GRATIIS, ET DISPENSATIONIBUS.

C A P. I.

In dispensationum, & aliarum gratiarum impetratione vestigia veritas recte pona falsi damnat impetrantes.

Tom. II.

Pius IV.

CUM, sicut accepimus, nonnulli suae conscientiae prodigi, ac propriae salutis immemores, ut facilius a nobis, & sede Apostolica, dispensationes matrimoniales a & alias gratias & concessionibus obtineant, gradus consanguinitatis vel affinitatis, aut cognationis spiritualis, ac scientiam illorum aliter, quam eis a principio ab ipsis partibus significatum vel narratum fuerit, exponunt, & si matrimonia huiusmodi adhuc contracta non fuerint, pro contractis narrant, ac alias diversimode veram facti speciem, tam in ipsis dispensationibus matrimonialibus, quam pro aliis quibuscumque gratiis & concessionibus obtinendis immutant, ac propterea, cum non solum in impetrationibus huiusmodi falsitas narretur, verum etiam in partibus plerumque pro obtentione gratiarum huiusmodi veritas immutetur, & falsitas committatur. Nos igitur huiusmodi abusibus & erroribus obviare cupientes, omnes & singulos, qui veritatem facti a narratione, quam ab ipsis partibus habuerunt, quoad substantialia & qualitates necessario exprimendas, diversam faciunt, seu quoquo modo invertunt, aut immutant, depravantur, & per subreptionem & obreptionem gratias a nobis extorquent, poenam falsi incurere, & ea puniri omnino debere decernimus & declaramus. Romae 5. Decembr. 1566.

C A P. II.

Exprimendi sunt gradus propinquiores in dispensationibus matrimonialibus conjunctis in diversis gradibus.

Pius V.

Pius (divina providentia) Papa V. attendens, per quamdam constitutionem dudum per sel. record. Pium Papam IV. sanctitatis suae praedecefforem editam, qua cavetur, quod in dispensationibus matrimonialibus, pro diversis consanguinitatis seu affinitatis ex eodem stipite provenientibus gradibus conjunctis, non remotioris solum, prout olim fieri solebat, sed etiam propinquioris graduum expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes, ac desuper concessae literae nullius sint roboris vel momenti, prout in dicta constitutione plenius continetur, a dispositione juris communis, & laudabili, ac antiquo Rom. Cur. stylo nimium recedi, ac favorem matrimonii debitum restringi: volensque propterea juri & stylo praedictis, necnon pia mem. Gregor. XI. & Clem. VI. Rom. Pontif. etiam sanctitatis suae praedecefforum vestigiis inherendo, Sacramento & libertati matrimonii, quantum cum Deo potest, favere, statuit & ordinavit, quod de caetero in quibuscumque dispensationibus, quas pro matrimoniis contractis, aut contrahendis inter viros & mulieres, invicem diversis prohibitis consanguinitatis seu affinitatis, aut mixtis ex communi, seu ab eodem stipite surgentibus, quicunque illi sint, dummodo primum quoquo modo non attingant, cum in eo Sanctitas sua nunquam dispensare intendat, gradibus conjunctos, ab eadem Sanctitate sua, & pro tempore existente Romano Pontifice, aut sede Apostolica impetrari, vel alias concedi contigerit, ac literis, commissionibusque desuper etiam locorum ordinariis faciendis, gradus remotior attendatur, trahaturque secum propinquorem, ac ob id sufficiat remotiorem tantum gradum exprimere, obtentis tamen postea super propinquiores literis declaratoriis, iuxta Gregorii & Clementis praedecefforis huiusmodi constitutiones, quas quoad hoc innovavit, & invariabiliter observari mandavit, dispensationesque seu dispensandi

Z z z

a Dispensatio est determinatio superioris, quae declarat legem communem non esse in aliquo particulari casu servandam. Nec dispensatio est pura declaratio, ut definitum est de voto, capit. venientes, sed est quadam juris relaxatio. Vid. Sanch. de caus. matrim. b. Vide Concil. Trident. sess. vigesima quarta, cap. tertio & quinto. Alphonsus Castrens. lib. 2. de leg. par.